

ANKARA ETLİK ŞEHİR HASTANESİ HÜKÜMLÜ KOĞUŞU VE SERVİSİ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2024/71

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 3/12/2024 tarihli ve 2024/1230 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ	1
II. GENEL BİLGİLER	2
A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler	3
B. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler	3
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	3
IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	9
A. Değerlendirme	9
B. Tavsiyeler.....	9
1. Etlik Şehir Hastanesi Başhekimliğine Yönelik Tavsiyeler	9
2. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler	10

KISALTMALAR

- AIÖK/CPT** : Avrupa İşkence veya İnsanlık Dışı Muamele veya Cezayı Önleme Komitesi
- Bkz.** : Bakınız
- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
- para.** : Paragraf
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması
- vb.** : Ve benzeri

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 13/12/2004 tarihli ve 25685 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un *“Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri”* başlıklı 14'üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir: *“Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir.”*

5. Hükümlü koğuşu ve servisi, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün¹ *“Hükümlü koğuşu ve servisi”* başlıklı 32'nci maddesinin birinci fıkrasına göre: *“Hastane bünyesinde doğrudan güneş alan diğer hasta odaları ile aynı şartları taşıyan, erkek,*

¹ Bundan sonra kısaca Protokol olarak ifade edilecektir.

kadın ve gerekli durumlarda çocuk olmak üzere en az birer odadan oluşan, firara karşı engellerin bulunduğu, dış güvenliğinin jandarma, iç güvenliğinin ise ceza infaz kurumu personeli tarafından sağlandığı, hükümlü ve tutuklulara yatarak tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri verilmek üzere ayrılan bölümleri” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda hastanelerde yer alan hükümlü koğuşu ve servislerine ziyaret gerçekleştirmek TIHEK’in görev ve yetki alanına girmektedir.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 23/7/2024 tarihinde Ankara Etlik Şehir Hastanesi Hükümlü Koğuşu ve Servisine² *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ve Uzman Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi ile görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

8. Ziyaret; Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlığı yetkilileri ile yapılan görüşmelerle başlamıştır. Görüşmelerde, TIHEK’in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış; Merkez İdaresinden hastane hükümlü koğuşu ve servisinin işleyişi, mevcut durumu, personel ve hastanede ayakta ve yatarak tedavi olan mahpuslar hakkında bilgi alınmıştır. Görüşmenin ardından sırasıyla hasta odalarına gidilmiş, bu odalarda kalan mahpuslarla görüşme gerçekleştirilmiş ve ortak alanlarda incelemelerde bulunulmuştur. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır. Son görüşmede ilk tespit ve gözlemler gündeme getirilmiş, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun ilgili kurumlarla paylaşılacağı ve tavsiyelerin uygulanmasının takibinin yapılacağı bilgileri paylaşılmıştır.

9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 8/2/2024 tarihli ve 2024/230 sayılı kararı ile Başkanlık Makamınının 19/7/2024 tarihli ve 39247 sayılı oluruna istinaden 23/7/2024 tarihinde Ankara Etlik Şehir Hastanesi Hükümlü Koğuşu ve Servisine gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

² Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

10. 2022 yılı Eylül ayında inşası tamamlanarak hasta kabulüne başlayan Etlik Şehir Hastanesi, Ankara ili Yenimahalle ilçesinde yer almaktadır. Etlik Şehir Hastanesi bünyesinde yer alan Merkez ise 21/12/2022 tarihinde faaliyete geçmiştir.

11. Hastanenin toplam inşaat alanı 1.155.676 metrekare (m²), toplam kapalı alanı ise 1.110.620 m²'dir. Hastanenin yeni olmasından kaynaklı olarak yapısal bir değişiklik ve tadilatın yapılmadığı öğrenilmiştir.

12. Ortopedi-Nöroloji Hastanesi C Blok ikinci bodrum katından Yetişkin Acil ikinci bodrum katına uzanan Merkez; iç-dış avlu, otopark ve tüm kapalı alanlar dâhil olmak üzere toplam 2.800 m² alan ile hizmet vermektedir.

B. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

13. Ziyaret tarihinde Merkezde yatarak tedavisi gerçekleştirilen 3 erkek hasta mahpus bulunmaktadır. Mahpuslardan 1'inin tek kişilik odada, diğer 2 mahpusun ise üç kişilik hasta odasında tedavilerine devam edildiği görülmüştür.

14. Ziyaret tarihinde Merkezin nezarethane bölümünde ayakta tedavi için ceza infaz kurumlarından sevk edilen mahpus sayısı ise 63'tür.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

15. Merkezde günlük ayakta tedavi için gelen mahpuslar ile yatılı hasta mahpuslar güvenlik yönünden farklı bölümlerde tutularak tedavi edilmektedir. Günlük gelen ve ayakta tedavisi yapılan hastalar jandarma gözetiminde Merkezin girişinde yer alan nezarethane odalarında; yatılı hastalar ise infaz ve koruma personeli gözetiminde Merkez içerisinde yer alan hasta odalarında tedavi edilmektedir. Mahpusların nezarethane ve hastane odalarına yerleştirilmelerinde suç tipinin ve cinsiyetin dikkate alındığı öğrenilmiştir.

16. Ceza infaz kurumlarından sevk ile günlük gelen ve tedavileri ayakta yapılan mahpusların Merkezin girişinde yer alan nezarethane odalarında tutulmakta olduğu görülmüş, mahpusların bu alanda tedavi sıralarını ve tedavilerinin bitiminin akabinde ceza infaz kurumlarına sevklerini beklemekte olduğu anlaşılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen

mahpuslardan biri hastaneye sevkine makul bir süre öncesinden kendisine bildirilmemesi nedeniyle yakınlarına sağlık durumu hakkında bilgi veremediğini belirtmiştir.

17. Mahpusların Merkeze sevk ve kabul işlemleri, Protokol'ün 33'ncü maddesi uyarınca yapılmakta³ olup mezkûr Protokol'ün 34'üncü maddesi kapsamında il dışından da tedavi amacıyla hasta mahpus kabulü yapılmaktadır.⁴ Ziyaret Heyeti tarafından nezarethane kayıt defteri, jandarma personeli hizmet kâğıtları ve araç senetleri incelenmiştir. Söz konusu kayıtların düzenli bir biçimde tutulduğu gözlemlenmiştir.

18. Tedavisi tamamlanarak taburcu olan mahpuslar, tedavi bitiş yazısı ile jandarma personeline teslim edilerek Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü yerleşkesindeki ilgili ceza infaz kurumu müdürlüklerine gönderilmektedir. İl dışından gelen hasta mahpuslar ise taburcu olmalarının akabinde geçici olarak Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü yerleşkesine gönderilmekte, jandarmanın sevk ve nakil planlamasına göre bağlı oldukları ceza infaz kurumlarına sevk edilmektedir.

19. Protokol'ün 36'ncı maddesi gereğince hasta mahpusun yanına refakatçi kabul edilebildiği⁵, refakatçi kaydı yapılanların standart yemek hizmetinden yararlanabildiği öğrenilmiştir. Ayrıca Merkezde 1 adet refakatçi odasının olduğu, odanın içerisinde birer adet koltuk, masa ve telefon bulunduğu görülmüştür. Ziyaret tarihinde yanında refakatçi olan bir mahpus olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca Protokol'ün 36'ncı maddesi uyarınca mahpusların yanına ziyaretçi kabulünün de yapılabildiği⁶ İdare tarafından ifade edilmiştir.

20. Merkeze girişler hastane otoparkında bulunan ayrı bir bölümden yapılmaktadır. Otopark içerisinde jandarma bekleme alanı oluşturulduğu, günlük ayakta tedavi için getirilen

³ Protokol'ün "Hastanelerdeki tedavilerin hükümlü koşullarında yapılması" başlıklı 33'ncü maddesinin birinci fıkrasına göre "Hastaneye sevk edilen hükümlü ve tutuklular, yatarak tedavi edilmeleri gerektiği takdirde, o hastanede bunlara tahsis edilen hükümlü koşullarına yatırılır ve tedavileri burada yapılır. Hastanede hükümlü koşulları olmadığı takdirde, jandarma tarafından gerekli güvenlik tedbirleri alınarak oluşturulacak geçici hükümlü koşullarında tedavileri tamamlanır."

⁴ Protokol'ün "Hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavilerinin yapılacağı hastaneler" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre "Bu hastanelere gönderilen hükümlü ve tutukluların başka yerlerdeki hastanelere sevkini sağlık kurulu raporuyla; acil ve hayati tehlikesi bulunması hâlinde ise varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilen ve başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleşmediği, hastaya nerede ve ne tür tedavinin uygulanması gerektiğini açıkça belirten bir raporla olur. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koşulları bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir."

⁵ Protokol'ün "Hasta yakınlarının refakati" başlıklı 36'ncı maddesinin birinci fıkrasına göre: "Hükümlü koşullarında yatarak tedavileri yapılan hükümlü ve tutukluların yanında, tedaviyi yapan hekimin raporuyla zorunlu olduğunun bildirilmesi hâlinde, eşi, annesi, babası, kardeşi, çocuğu, bunların olmaması hâlinde Cumhuriyet başsavcılığının uygun gördüğü bir aile yakını refakatçi olarak bulundurulabilir."

⁶ Protokol'ün "Hükümlü ve tutukluların hastanelerde ziyaret edilmesi" başlıklı 39'uncü maddesine göre: "Sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören hükümlü ve tutuklular tedaviyi yapan hekimin uygun görmesi ve Cumhuriyet başsavcılığının izni ile iç güvenlik görevlilerinin nezaretinde ziyaret edilebilir. Bu durumda ziyaretçilerin aranması mevzuat çerçevesinde yapılır."

mahpuslardan sorumlu olan ve günlük görevlendirilen jandarma personelinin ring araçlarıyla birlikte bu alanda beklediği ve söz konusu alanda güvenlik kamerası bulunduğu görülmüştür.

21. Jandarma ring araçlarının konumlandırıldığı otoparkta havalandırma mazgalı bulunduğu ancak otopark kapısının kapalı olması ve başkaca bir havalandırmanın bulunmaması nedeniyle havalandırmanın yeterli olmadığı gözlemlenmiştir.

22. Bekleme alanında 7 nezarethane odasının bulunduğu, nezarethane odalarından birinin fiili olarak kadın mahpuslara ait olduğu ancak odanın girişinde cinsiyeti belirten herhangi bir yazı veya işaretin bulunmadığı görülmüştür.

23. Mahpusların nezarethane odalarına yerleştirilmelerinde dikkate alınan kriterler (suç tipi ve cinsiyet) sebebiyle nezarethane odalarının doluluklarının orantısız olduğu, odaların bazılarında oturma alanlarının ihtiyacı karşılamaması nedeniyle ayakta bekleyen mahpusların olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, nezarethane odalarının yer aldığı alanın kalabalık sebebiyle gürültülü olduğu ve yeterli havalandırmaya sahip olmadığı görülmüştür.

24. Merkezde çocuk mahpuslar için ayrılan herhangi bir nezarethane odasının bulunmadığı, ziyaret tarihinde hastaneye sevki yapılan ve tedavisi tamamlanan bir çocuk mahpusun jandarma ring aracı içerisinde uzun süre ceza infaz kurumuna sevkini beklediği gözlemlenmiştir.

25. Nezarethane odalarının bulunduğu alanda jandarma personeli tarafından kullanılan 1 erkek ve 1 kadın tuvaletinin yanı sıra ayakta tedavi için gelen mahpusların kullanımına sunulan 1 erkek, 1 kadın ve 1 engelli tuvaleti olduğu gözlemlenmiştir.

26. Merkez içerisinde nezarethane odalarının bitişiğinde 9 erkek ve 4 kadın hasta odası olmak üzere toplam 13 hasta odası bulunmaktadır. Bu odalardan 7 tanesi tek kişilik, 6 tanesi ise üç kişilik olup toplam 25 kişilik kapasiteye sahiptir.

27. Merkezde çocuk mahpuslar için ayrı bir hasta odasının olmadığı gözlemlenmiştir. Yatarak tedavi gereken hallerde çocuk mahpusun diğer mahpuslardan izole edilerek ayrı bir hasta odasında tedavisine devam edildiği, hastalığın durumuna göre gerekli hâllerde hastane içerisinde ilgili birimlere sevkinin yapılarak tedaviye bu birimlerde devam edildiği öğrenilmiştir.

28. Hasta odalarında hasta yatağı, dolap, buzdolabı ve televizyon bulunmakta; tuvalet ve banyo oda içerisinde yer almaktadır. Hasta odalarında bulunan televizyonlarda hasta hakları, refakatçi ve ziyaretçi kurallarını içeren yayınların bulunduğu görülmüştür. Yabancı uyruklular için ise hastane bünyesinde tam zamanlı tercümanın görev yaptığı ve gerekli durumlarda tercüman tahsis edildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

29. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde tek kişilik hasta odalarından birinin içerisindeki bazı eşyaların zarar gördüğü, oda camında çatlak olduğu görülmüş, odanın bu sebeple hizmet dışı bırakıldığı, söz konusu hasara ziyaret tarihinden önceki bir tarihte yatarak tedavisi yapılan bir mahpusun sebep olduğu ve odanın onarım sürecinin devam ettiği anlaşılmıştır.

30. Hasta yataklarının arka kısmında acil çağrı butonlarının bulunduğu ve çalışır vaziyette oldukları gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, ileri derecede hareket kısıtlılığı bulunan hastaların söz konusu acil çağrı butonlarına, butonların konumu itibarıyla ulaşmakta zorluk yaşayabilecekleri tespit edilmiştir.

31. Mahpusların odalarında bulunan tuvalet ve banyo bölümünde yer alan lavabo ve klozet kenarlıklarında kesici ya da delici köşelerinin bulunmadığı, kişilerin kendilerine zarar vermelerini önleyecek şekilde malzemelerin kullanıldığı ancak banyoda yer alan ışıklandırmanın kırılabilir malzemeden yapılmış olduğu görülmüştür.

32. Merkez içerisinde bulunan tuvalet ve banyolarda tutunma barlarının mevcut olduğu ancak engelli mahpuslar için ayrılmış ayrı bir hasta odasının bulunmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, yatışı yapılması gereken engelli bir mahpusun bulunması hâlinde hastane içerisinde yer alan diğer poliklinik servislerinde dış güvenlik personelinin gerekli güvenlik önlemlerini alarak engelli mahpusun tedavi ve yatış işlemlerinin gerçekleştirildiği görevli personel tarafından belirtilmiştir.

33. Merkez İdaresi tarafından odalarda yer alan banyolarda 24 saat sıcak/soğuk su olduğu bilgisi verilmiş olup bu hususta mahpuslardan bir şikâyet alınmamıştır.

34. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, tuvaletlerdeki su miktarı ve basıncının bazı durumlarda yeterli olmadığını, tuvalet giderinin tam olarak çalışabilmesi için uzun süre beklemek ve çaba sarf etmek gerektiğini ifade etmiştir. Merkez İdaresi bu hususta bir şikâyet almadıklarını ve sifon sisteminin çalışmasında bir sorun olmadığını belirtmiştir. Buton şeklinde düzenlenen sifon sisteminin çalışır vaziyette olduğu, su basınç ve miktarında bir eksiklik olmadığı gözlemlenmiştir.

35. Hasta odaları ve koğuş içerisindeki diğer alanların havalandırma ve ısıtmasının ise merkezi sisteme bağlı klimalar ile karşılandığı ve yeterli olduğu gözlemlenmiş, hastanın talebi hâlinde klimaların ısı derecesinin ayarlanabildiği görevli personel tarafından ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslardan bu hususta bir şikâyet alınmamıştır.

36. Hasta odalarının doğal aydınlatmasının, oda içerisinde yer alan kırılmaz camlı açılmayan pencere vasıtasıyla sağlandığı, ayrıca odaların tavanında yapay aydınlatma bulunduğu ve çalışır durumda olduğu görülmüştür.

37. Merkez İdaresi tarafından battaniye, yatak örtüsü, yastık ve nevresim takımı vb. ürünlerin hastane yönetimi tarafından standart olarak lastiksiz bir biçimde temin edildiği, bahsi geçen ürünlerin günlük olarak değiştirildiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından hasta odalarında yapılan incelemelerde söz konusu ürünlerin temiz olduğu görülmüştür.

38. Hasta odalarının günde iki defa rutin bir biçimde temizlendiği, ihtiyaç olması hâlinde yine temizlendiği görevli personel tarafından ifade edilmiştir. Hasta odalarının temiz olduğu; tuvalet kâğıdı, sıvı sabun ve kâğıt havlu vb. hijyen malzemelerinin yeterli miktarda bulunduğu gözlemlenmiştir.

39. Kişisel çamaşırların hastane bünyesinde bulunan çamaşır hizmet biriminde ücretsiz olarak yıkandığı ayrıca mahpusun talep etmesi durumunda çamaşırların temizliğinin mahpusun yakınları tarafından da yapılabildiği öğrenilmiştir. Görüşülen mahpuslardan bu hususta bir şikâyet alınmamıştır.

40. Yatışı yapılan mahpusların ibadet ihtiyaçları için yeterli sayıda malzeme bulunduğu, bu kişilerin ibadetlerini hasta odalarında yerine getirdiği öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslardan bu hususta bir şikâyet alınmamıştır.

41. Merkez içerisinde duman detektörü, yağmurlama sistemi ve yangın alarm butonları bulunduğu görülmüştür. Yangın çıkması durumunda hastaların tahliyesi konusunda tatbikat çalışması yapılacağı ve bu husustaki çalışmaların sürdüğü öğrenilmiştir.

42. Hasta odalarında yatarak tedavilerine devam edilen mahpuslara günde 3 öğün yemek verildiği, özel beslenme ihtiyacı olanların yemeklerinin ise doktor ve diyetisyen tarafından değerlendirilerek hasta mahpusun durumuna uygun olarak verildiği öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen ve diyabet hastası olduğu anlaşılan bir mahpus, yemeklerin hastalığına uygun bir biçimde temin edildiğini ifade etmiştir. Öğle yemeği, Merkez yemekhanesinde yenilmiş olup yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu gözlemlenmiştir.

43. Ceza infaz kurumlarından günlük olarak getirilen ve tedavilerine ayakta devam edilen mahpusların ise günlük 1 adet kumanya hakkının olduğu, kumanyaların açık ceza infaz kurumundan temin edildiği öğrenilmiştir. Kumanya içeriğinde birer adet kaşarlı ekmek ve paketli kek, 0.5 mililitre ambalajlı su ve tercihen bir kutu meyve suyu veya süt bulunduğu gözlemlenmiştir.

44. Görüşülen mahpuslar, söz konusu kumyananın doyuruculuk ve çeşitlilik açısından yetersiz olduğunu, bazı dönemlerde kumanya içeriğinde bulunan kaşarlı ekmekte küflenme ve bozulma emarelerine rastlandığını ifade etmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde, kumyananın bir öğün için yeterli olduğu (ortalama 900 ila 1000 kalori) ancak mahpusların tedavi süresinin uzaması ve ceza infaz kurumlarından kahvaltı yapamadan sevk

edilmeleri gibi durumların da söz konusu olabildiği hallerde bu kumanyanın bir kişinin tüm gün beslenmesi (ortalama bir kişi için yaklaşık 2500 kalori)⁷ için yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca kumanyaların muhafaza edilebileceği bir buzdolabının/soğuk hava deposunun bulunmadığı gözlemlenmiştir.

45. Hasta odalarında yatarak tedavilerine devam edilen mahpusların içme suyu ihtiyacının öğünler ile birlikte verilen ikişer bardak ambalajlı su ile karşılandığı, bunun haricindeki içme suyu taleplerinin ise hasta mahpusun dilekçe ile talep etmesi durumunda mahpusun kaydının bulunduğu ceza infaz kurumu kantinlerinden temin edildiği anlaşılmıştır. Görüşülen mahpuslar, su miktarının yeterli olmadığını ve artırılması gerektiğini ifade etmiştir.

46. Merkezde kantin bulunmamaktadır. Hasta mahpusların kantin ihtiyacı dilekçe alınmak suretiyle kayıtlarının bulunduğu ceza infaz kurumundan temin edilmektedir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, ceza infaz kurumu ile gerçekleştirilmesi gereken idari prosedürler nedeniyle kantin imkânından faydalanmakta zorluk yaşadıklarını ifade etmiştir.

47. Merkez İdaresi tarafından mahpusların tıbbi kayıtlarının elektronik ortamda Hastane Bilgi Yönetim Sistemi içerisinde tutulduğu, söz konusu kayıtlara erişim noktasında kişisel verilerin gizliliği ve bilgi güvenliği hakkındaki güncel mevzuat hükümlerinin uygulandığı ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan inceleme neticesinde ilgili kayıtların düzenli bir şekilde tutulduğu gözlemlenmiştir.

48. Merkezde ilaç ve tıbbi malzeme sarf deposunun bulunduğu görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan inceleme neticesinde ilaçların yeterli miktarda ve kullanıma uygun olduğu gözlemlenmiştir. Buna ek olarak, acil müdahale arabasının da mevcut olduğu tespit edilmiştir.

49. Merkez içerisinde 2 adet ankesörlü telefon bulunduğu gözlemlenmiştir. Görevli personel tarafından yatarak tedavi olan mahpusların yakınları ile haftalık 10 dakika telefon ile görüşme haklarının olduğu belirtilmiştir. Görüşülen mahpuslar, söz konusu sürenin yeterli olmadığını ifade etmiştir. Bu husus görevli personele sorulduğunda, mevzuat kapsamında hareket edildiği belirtilmiştir.

50. Merkezde 1 avukat görüşme odasının bulunduğu görülmüştür. Odanın avukat, vasi ve açık görüş odası olarak da kullanılabilirdiği görevli personel tarafından belirtilmiştir. Odada güvenlik kamerasının olmadığı ve ses yalıtımının olduğu gözlemlenmiştir.

⁷ Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlıklı Beslenme Hareketli Hayat Dairesi Başkanlığı <https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-hareketli-hayat-db/Yayinlar/kitaplar/Beslenme-BilgiSerisi-1/iscisagligi-is-guvenligi-ve-beslenme.pdf>

51. Merkezde gece görüş özelliği bulunan ve 7 gün 24 saat esasına göre kayıt yapan kapalı devre sistemi mevcut toplam 33 adet güvenlik kamerası bulunmakta olup hasta odalarında güvenlik kamerası bulunmamaktadır. Güvenlik kameralarının geçmişe dönük 6 aya kadar kayıt yapabildiği ve söz konusu kayıtların yalnızca yetkili personel tarafından izlenebildiği, yetkili personelin izin veya başka bir sebeple görev yerinde bulunmaması halinde geçmişe dönük kayıtlara erişilemediği görevli personel tarafından ifade edilmiştir.

52. Jandarma personelinin yetki alanındaki nezarethane odalarının kaydını yapan güvenlik kameralarının devriye odasında yer alan bilgisayardaki yazılım hatasından dolayı takibinin yapılamadığı, söz konusu yazılım hatasının yaklaşık 9 aydır devam ettiği öğrenilmiştir.

53. Nezarethane odalarında ayakta tedavi için bekleyen mahpuslar ve yatarak tedavi gören mahpuslar, hastaneye sevk veya tedavi süreçlerinde kendilerine karşı işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranışta bulunulmadığını ifade etmişlerdir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

54. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez personeli tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Merkez personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Etlik Şehir Hastanesi Başhekimliğine Yönelik Tavsiyeler

55. Nezarethane odalarının bulunduğu alandaki havalandırma, gürültü ve kalabalık sorununun çözümü hususunda girişimlerde bulunulması⁸,

⁸ Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 24: “Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması devletin bir sorumluluğudur. Mahpuslar, toplumda mevcut olan sağlık hizmet standartlarına sahip olmalıdır ...”

56. Nezarethane odalarının kapasitesinin ihtiyacı karşılamaması nedeniyle jandarma ring araçlarında bekletilen mahpusların ve çocuk mahpusların bekleyebilecekleri bir alan oluşturulması,

57. Nezarethane odalarının girişine odanın hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu gösterir bir tabela veya işaret konulması,

58. Jandarma devriye odasında yer alan ve güvenlik kameralarının takibinin yapıldığı bilgisayardaki yazılım hatasının giderilmesi,

59. Açık ceza infaz kurumundan temin edilen günlük kumanyaların bozulmadan muhafaza edilebileceği bir depolama alanı oluşturulması,

60. Hasta odalarında yer alan acil çağrı butonlarının ileri derecede hareket kısıtlılığı bulunan hasta mahpusların da kolaylıkla ulaşabilecekleri bir biçimde konumlandırılması veya uzaktan kumanda ile kullanılabilir imkâna kavuşturulması,

61. Hizmetin aksamaması, acil ihtiyaç olması halinde hizmete sunulması için hizmet dışı kalan ve onarımı devam eden tek kişilik yatan hasta odasının onarım işlemlerinin acilen tamamlanması,

62. Her öğün ile birlikte verilen içme suyu miktarının artırılması veya koridorlara su sebillerinin konulması⁹,

63. Hazırlık aşamasında olduğu belirtilen yangın tatbikat çalışmasının¹⁰ tamamlanması

hususları tavsiye edilmektedir.

2. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

64. Hasta yakınlarının mahpusun sağlık durumu ve planlanan tedavisi hakkında bilgilendirilmesi için mahpusların kaldıkları ceza infaz kurumlarının uyarılması¹¹,

65. İnfaz ve koruma memurlarının sorumluluğundaki güvenlik kamera kayıtlarının sürekli olarak ulaşılabilir olması için kayıtlardan sorumlu yedek personel belirlenmesi,

⁹ “Polis nezaretindeki kişiler ... her zaman içme suyuna erişebilmeli ve bu kişilere en az bir tam öğün olmak üzere (örneğin sandviçten daha doyurucu bir öğün) uygun zamanlarda yemek verilmelidir.” Bkz. AİÖK 2’nci Genel Rapor, CPT/Inf (92) 3, para. 42.

¹⁰ “Hastanede görevli tüm çalışanlara afet ve acil durum planına yönelik eğitim verilmelidir.” Bkz. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlıkta Kalite Standartları (Sürüm 6.1), Ankara, 2020, s. 109)

¹¹ 5275 sayılı Kanun’un “Hükümlüler ile yakınları ve ilgililerin bilgilendirilmesi” başlıklı 22’nci maddesinin ikinci fıkrasına göre “Hükümlülerin ceza infaz kurumlarına alınmalarında, başka kuruma nakillerinde ve hastaneye yatırılmalarında, istekleri üzerine ailelerine veya gösterdikleri kişilere; hükümlü yabancı ise, yazılı olarak karşı çıkmaması hâlinde, uyruğu olduğu devletin diplomatik temsilcilik veya konsoloslukuna durum bildirilir.”

66. Hükümlü koğuğu ve servisine ayakta tedavi amacıyla sevk edilen mahpusların tedavi sürelerinin uzaması gibi ihtimallere karşı ilave kumanya verilmesi ya da mahpusların yeteri kadar beslenmesini sağlayabilecek alternatif çözümler üretilmesi,

67. Ankara ilinin yanı sıra başka şehirlerden de sevk edilen mahpusların da serviste kaldığı göz önünde bulundurulduğunda yatarak tedavisi devam eden mahpusların kantin ihtiyaçlarının daha hızlı bir biçimde karşılanması için gerekli çalışmaların yapılması hususları tavsiye edilmektedir.